

לד. אפילו שם שנכתב שלא בקדושה^{פז} אסור למחקו כי אם לצורך^{פו}, וכן האותיות שכותבים במקום שם השם אין למחקן כי אם לצורך גדול^{פח}.

למחקם. וכתב עוד שם ששמות שנכתבו ע"י עכו"ם בלשון לע"ז, אע"פ שאסור לקרות בהם אסורים במחיקה, ואף כשנמצאו ביד מין, ובפרט כשנכתבו עם שתי וערב, שבודאי לשם ע"ז נכתבו, מצדד לומר שקודר האזכרות ואח"כ ישרוף. ושם (בסימן קפא) דן בשם שנחקק על אה"ק ע"י עכו"ם, אם חוששים שכתבו לשם ע"ז, והעלה שאם העכו"ם אינו יודע ומבין, אלא חוקק מה שרשמו לו לפני כן, אין כאן חשש שמא כתבו לשם ע"ז, וע"י שו"ת מנח"י (ח"א סימן יז ויה וח"ד סימן מה), ושו"ת מהרש"ג (ח"א יו"ד סימן כח).

פז. ש"ך יו"ד (סימן רעו ס"ק יב), וע"י שו"ת בית אפרים (יו"ד סימן סא) שהאריך לבאר באיזה אופן נקרא מוחק כדי לתקן, וע"י שו"ת (כללים מערכת המ' כלל יב) שהביא כמה פוסקים שחולקים על הש"ך ואוסרים למחק אפילו לצורך משום דהוי דאורייתא, וע"י שו"ת שבט הלוי (ח"ז סימן ד) שדן בדברי הש"ך בדין איסור מחיקת השם בכמה אופנים שנכתבו שלא בקדושה ושלא כדין, ונראה מסקנתו להקל עכ"פ לצורך, שלדעת הרבה פוסקים אינו אלא מדרבנן, וסומכים על דברי הש"ך, ואם כי שהשאלה אינה מבוררת, נראה שדן בשם שמופיע על המסך במחשב כשמכניסים שם סת"ם כדי לבדוקם, וע"י לעיל (הערה פג), וע"י שו"ת אגרות משה (יו"ד א' סימן קעב).

פח. רמ"א יו"ד סימן רעו סעיף י ובש"ך (שם ס"ק יד), והוא מדברי התורה"ד (פסקים סימן קעא), ושם איירי בשני יודיין ווי"ו על גביהן (והרמ"א העתיק ואחת על גביהם), וכתב שמתעם גימטריא (שעולה כ"ו כמספר השם) אין לאסור שא"כ גם הודאי לא יהא נמחק שהוא גימטריא שם המיוחד, ומטעם רמז לשם אין לאסור,

בשו"ת דובב מישרים (ח"א סימן צט) דן במי שחלה במחלה מדבקת ר"ל שלאחר שיבריא יצטרכו לשרוף כל חפציו, אם מותר להכניס לו תפילין, והעלה לאיסור, אע"פ שאינו אלא גרמא, והשיג גם על דברי הבית אפרים הנ"ל, שכל שעושה ע"י פועל עכו"ם הוי כעושה בעצמו, וגם בשו"ת מספר הסופר (ח"א סימן ג) העלה לאיסור משום גרמא או משום בזיון עכ"פ, עיי"ש שהאריך בזה, ולענ"ד בנדון הדובב מישרים ומספר הסופר, אפשר לצרף להקל עפ"י סברת החת"ס שכל שעושה נגד רצונו של הישראל אין כאן אף משום אמירה, וצ"ל דס"ל להנך פוסקים שכיון שהישראל עושה מעשה להביא לכך, הרי זה כאמירה, וצ"ע, ובספר פסקי תשובה (חלק ב סימן קסד) הביא בשם שו"ת אמרי דוד (סימן ריח) שמתיר משום דמצוה קעביד ואין לו לחשוש מה שיהיה אח"כ, וגם בהג"ה בשולי הגליון מצדד להתיר, משום דלא ניחא ליה בכך, ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סימן ג) הביא עוד כמה אחרונים שמצדדים להחמיר, ולכן מסיק גם המנח"י דשב ואל תעשה עדיף, ובח"ד (סימן ח) מצדד המנח"י להתיר כשהחולה עלול לבא לידי סכנה אם לא יתנו לו להניח תפילין, עיי"ש, וגם בשו"ת חלקת יעקב (ח"ג סימנים מב, מד) העלה להתיר, וע"י שו"ת קנין תורה (ח"א סימן ו), שו"ת אגרות משה (ח"א סימנים ד-ז ובאו"ח ד' סימן ח).

פח. בני יונה שם, משום לא תעשון כן, אבל בנטפלים לשם אינו אלא מדרבנן, וכן בכתב שאינו מתקיים אסור מדרבנן, וע"י מקדש מעט שם.

פו. ע"י שו"ת פנים מאירות (ח"א סימן מה) שהעלה שכל שם משמות הקדושים שנכתב סתם אמרינן סתמא לשמה נכתב, ולכן העלה ששמות שנכתבו בתפלות שע"ג כתלים אסורים

בערוה"ש (סימן רעו סעיף כח) כתב שמה שכותבים ה' כרמו לשם אין בזה קדושה אלא שלא ינהג בהם מנהג בזיון, וכן משמע בבני יונה (סוף סימן רעו), אמנם לפי הנראה מדברי הרדב"ז משמע שמחמיר גם בזה, ויש שנוהגים לכתוב בתחילת הכתיבה בס"ד (בסייעתא דשמיא) ולא ב"ה, ובשו"ת אג"מ (יו"ד ב' סימן קלח) כתב דאף בתיבת ב"ה אין איסור גמור, ומ"מ עדיף לכתוב בס"ד, וגם בעה"י או בעזה"ש אין איסור, ומ"מ מצינו הרבה גדולים שלא חששו וכתבו ב"ה. ונראה שה"ה במה שכותבים אותיות השם עם הפסק קו ביניהם כגון א-ל, תליא בפלוגתא הנ"ל, ועי' שלחן מלכים (הלכות קדושת השם סימן א סעיפים יז ויח, ובסימן ה סעיף יא) מיקל בד' וה', אבל לא בא' או י' או ש', כיון שהם התחלה של השם.

ובשו"ת אבנ"ז (יו"ד סימן שסה) כתב שכשכותבים יו"ד וה"א עם קו מפסיק ביניהם לא יצא מתורת שם, שהקו נעשה לחבר ועושה אותם כאחד (כשו"ת שבט הלוי [ח"ג סימן קע] תמה על דבריו, ועי' לעיל הערה פ), אבל מה שכותבים א' ול' באות אחת, אע"פ שהכוונה לשם אין בו קדושה, כיון שאינן כהווייתן, ואף בשם ש' ד' י' שכותבין הד' בהפסק הרגל, כל שתינוק יכול לקרותו לא בטל האות, עיי"ש, ועכ"פ נראה בכל אותן הכתובים ברמז, מותר למחקם לצורך, ונראה לענ"ד דאף שאסור למחקן שלא לצורך ואסור לנהוג בהם מנהג בזיון, היינו בהם בעצמם, אבל מ"מ אין בהם קדושה כדין כתבי הקודש, ולכן יש ללמד זכות למה שנהגו לכתוב על שפופרת המזוזה מבחוץ אות ש שהוא רמז לשם, ובשפופרת כזו אין נזהרים מלהשתמש כנגדה תשמיש גנאי, ואדרבה עושים כן כדי שלא יהא שם ה' שנכתב על המזוזה מבחוץ מגולה, ונראה שאף אלה שיש בהם ג' אותיות השם אלא שנכתבו שלא כסדרן כי אם מלמעלה למטה, ג"כ אין בהם קדושה יותר מאות ש (אבל כשעל השפופרת כתוב השם במלואו. אסור להשתמש

כמ"ש בשבועות (דף לה ע"ב) כל שלמה שבשיר השירים קודש ובא לרמז על השם, ואפ"ה כתבו התוס' שם (ע"א ד"ה בפר"ח) שנמחק, אלא שהוא מסתפק משום שהוא התחלת שם ה' דומה לא"ד שכתבו התוס' שאינו נמחק, ועוד שהוא התחלה משם המיוחד, ולכן מסיק שאם אין צורך גדול למה נתיר למחקן, ועי' שו"ת מהרש"ם (ח"א סימן קנט במפתחות שם אות פז) מתיר למחקן שם שנכתב ע"י צירופי אותיות וכן שם שנכתב ע"י ב' יודין, וכ"ש בגימטריא, ועי' בדבריו (בח"ה סימן רטז).

ובשו"ת רדב"ז (ח"א סימן רו) כתב בענין מה שכותבין ג' יודי"ן שעולה כשם המיוחד עם ד' אותיותיו שאסור למחקן, וכתב בשם הראשונים שאם רצה לכתוב שם אלקים וכתב א' עם כתר למעלה, ודעתו היה לכתבו במקום שם, שאסור למחקן, והוקשה לו מא' ל' וי' ה' שאינו נמחק משום שהוא שם בפני עצמו, אבל משום התחלת שם מותר למחקן, וכן ש' ד' נמחק, ותירץ דשאני התם שלא עשה כתר למעלה לסימן, אבל כשעשה כתר למעלה, נהי דאינו לוקה, אבל איסורא איכא, ועי' שו"ת אגרות משה (יו"ד ב' סימן קלט).

והנראה מדברי הרדב"ז שחולק על התירוה"ד וסובר שגם משום סימן נוטריקון אסור במחיקה, ובשו"ת מהר"י אסאד (יו"ד סימן דש) כתב בשם ספר חסידים (סימן תקלה) שאם כותב שני יודי"ן כרמו להקב"ה יכול למחקן, והביא עוד בשם שו"ת תורת נתנאל (סימן יב) שמתיר למחקן י' שמרמו לשם, וכן מביא בשם שו"ת שתי הלחם (סוף סימן כט) בשם תשובות הרא"ש שאם כתב א-ל באות אחת (כמו שכותבים היום בסידורים וחומשים), שהוא נוטריקון ומותר למחקן, ומפרש דברי הרדב"ז רק בג' יודי"ן משום שעולה כמספר השם עם האותיות וגם הוא אחד משם ע"ב, אבל בסתם נוטריקון גם הרדב"ז מתיר (כפי הנראה לא ראה דברי הרדב"ז רק מה שהביא שם בשם שו"ת תשובה מאהבה). וגם

לה. ס"ת שבלה^{פח*} מניחין אותו בכלי חרס וגנוזין אותו בקבר ת"ח^{פט}.

לו. וכן שאר ספרי קודש אסור לאבדן וטעונין גניזה^צ, ואפילו ספרים שאין בהם אזכרות, כגון גמרות ומדרשים וספרי הלכות ואגדות ומוסר, יש בהם קדושה ואסור למחקן או לאבדן^צ, אבל ספרים שנכתבו ע"י מין ישרפו^צ.

צ. אחרונים (באו"ח סימן קנד שם), ובכפה"ח (ס"ק לז) כתב שאין צריך גניזה בכלי חרס, אבל אסור לשורפן, וכתב בשו"ת חלקת יעקב (ח"ג סימן קסא) דדוקא בספרים שכלו מותר לקברן, כמו בס"ת שבלה, אבל ספרים שלמים אלא שאין משתמשים בהם אסור לקברן באופן שיבאו לידי מחיקה, ובפרט כשיש בהם אזכרות, אלא יגנוזם במקום המשתמר, ועי' שו"ת קנין תורה (ח"ג סימן מז ובח"ז סימן עח).

צא. פמ"ג (מש"ז סוף סימן קנג), וכמו שאמרו לגבי הצלה מן הדליקה בשבת (בסימן שלד סעיף יג) דדוקא מגילת אסתר שנכתבה שלא כדין אין מצילין משום שאין בה אזכרות, אבל שאר ספרים שמותר לכתבן בכל כתב ולשון, מצילין אותן, ומשמע שטעונין גניזה, ובשו"ת מהר"י אסאד (יו"ד סימן דש) משמע שדוקא תפלות שיש בהם אזכרות אסורים במחיקה, וצ"ע.

ובכר האריכו האחרונים בדברי השבות יעקב (ח"ג סימן י), שמצדד להתיר לאבד כתבי קודש שנתרבו ואי אפשר לגנוזם, שמוטב לאבדן מאשר יבואו לידי בזיון גדול, והביאו בכנסת יחזקאל (סימן לז) וחלק עליו, והשבו"י שם (בסימן יא ויב) חזר להעמיד דבריו, ונראה דעת רוב האחרונים לאיסור, עי' כף החיים (סימן קנד ס"ק לז), שו"ת חסד לאברהם (תנינא או"ח סימן יז), שו"ת לבושי מרדכי (יו"ד סימן מא ומהדו"ד סימן רלה), ושו"ת מנחת יצחק (ח"א סימן נה), אמנם בשו"ת קרן לדוד (או"ח סימן מד), מצדד להקל בכתבים שאין בהם אזכרות, שאינו אלא מדרבנן, ומ"מ לא רצה להסכים למעשה להקל, ועי' שו"ת תשובה מאהבה (ח"א סימן טו). ובשו"ת

כנגדו תשמיש מגונה, ונראה שלכן נהגו גם להכנס לבהכ"ס באגרות שיש בהם רמז לשם השם, ובפרט כשמונחים בכיס, ועי' עוד עיקרי הד"ט (ליו"ד סימן כו אות כד ואות ל), שו"ת מנחת יצחק (ח"ט סימן סב) ובשו"ת בצל החכמה (ח"ה סימן קנ), ועי' לעיל (הערה פ).

פח*. ואפילו רקב ועפרורית של ספרים טעון גניזה, מ"ב (סימן קנד ס"ק יד).

פט. שו"ע יו"ד סימן רפב סעיף י, ושו"ע או"ח סימן קנד סעיף ה, ושם הוסיף, אפילו אינו אלא שונה הלכות ולא שמש ת"ח, ודוקא כשבלה אבל ס"ת כשר אסור. וכתב בשו"ת רדב"ז (ח"ד סימן אלף קעט-קח) שאסור להכניס תפילין כשרים אפילו בקבר ת"ח, וגם להניח ס"ת על ארון ולומר קיים זה מה שכתוב בזה, אינו רואה בדור הזה מי שראוי לכך.

ובס"ת שבלה כתב הפמ"ג באו"ח שם (משב"ז סק"ה) שחובה לגנוזו בקבר ת"ח, אבל בערוה"ש (סעיף ח) כתב שזו עצה טובה כשאי אפשר באופן אחר, אבל כשיש לו מקום מוצנע בביתו או בביהכנ"ס עדיף טפי, וכ"כ בשו"ת אגרות משה (או"ח ד' סימן לח), ובשו"ת קרן לדוד (סימן מד) דן במעשה נורא שאירע שגוים קרעו ספרי תורה והרבה ספרים היו למאכולת אש ר"ל, ולאחר שהאריך בדין גניזת ס"ת שבלה ובדין גרמא במחיקת השם (ועי' בקו"א שם) כתב שיש לגנוז הקרעים והאפר בדרך כבוד גדול בהתאסף כל הקהל לעשות לויה כנהוג לגדולי הדור, ולגנוז בכלי חרס, ואם אי אפשר יש להניחם בכלי עץ ולרצף סביבו בצימענט (ביטון), ועי' שו"ת קנין תורה (ח"א סימן כג ובח"ד סימן קז).